

Bouwsteen 3: Koers en condities toekomsttuinen in Gelderland

Aanleiding en doel

Naar aanleiding van de gemaakte afspraken in het bestuurlijk overleg van 30 juni, ligt hier een aangepaste notitie met een nieuwe titel Koers en condities toekomsttuinen in Gelderland. Ook deze aangepaste notitie is in op basis van gesprekken van de veiligheidspartners tot stand gekomen. De notitie is grotendeels gelijk gebleven, maar aangescherpt door de vijftien alinea's af te sluiten met een samenvattende zin. De notitie is uitgebreid met de visie en de kernwaarden vanuit de GVJB, de doelen voor de toekomsttuinen en de condities die van belang zijn voor specifiek de Raad voor de Kinderbescherming. De notitie sluit af met een samenvatting met de vervolgpdracht voor de jeugdhulpregio's als het gaat om verdere verkenning, voorbereiding en inrichting van de toekomsttuinen.

Het bestuurlijk overleg van 30 juni 2021 heeft ingestemd met:

1. De uitgangspuntennotitie Toekomsttuinen (en daarmee ook de brede doelgroep 0-100 jaar)
2. In elke jeugdhulpregio zal gefaseerd gestart gaan worden met een toekomsttuin in de periode van 2022 tot uiterlijk het eerste kwartaal van 2023.
3. Een toekomsttuin kan van start gaan met ten minste deelname van Lokale Teams, de Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis en de Gecertificeerde Instellingen.
4. De financiering van de toekomsttuinen ligt in principe bij de gemeenten. Verdere afspraken worden tussen de jeugdhulpregio's en de veiligheidspartners gemaakt.

1. Visie "Gelderse kinderen en gezinnen, goed beschermd"

"Onze gezamenlijke inzet is erop gericht dat ieder kind in veiligheid opgroeit en elke volwassenen in veiligheid kan leven en zij zich kunnen ontwikkelen. Ouders en kinderen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ouders hebben een hoofdrol voor kinderen. Ouders verdienen om maximaal ondersteund te worden in deze belangrijke rol in het leven van hun kind(eren). Dit kan alleen als ouders/volwassenen ook worden gezien en ondersteund in hun persoonlijke problematiek. Wij dagen ouders maximaal uit de hoofdrol actief en zo goed mogelijk te vervullen. Wanneer dit onvoldoende lukt, beschermen we kinderen en hun gezinnen tegen nog meer onveiligheid. Voor ons zijn alle kinderen, ouders en opvoeders die bij het gezin horen belangrijk. Alleen zo kunnen we de oorzaken voor de onveiligheid zien en wegnemen"

De visie Gelderse kinderen en gezinnen, goed beschermd is richtinggevend voor de toekomsttuinen

2. De gezamenlijke kernwaarden

Wij werken vanuit vertrouwen en partnerschap

Wat wij doen met- en voor een gezin is duidelijk, navolgbaar en transparant

Wij zien in een gezin alle kinderen en opvoeders met hun geschiedenis

Wij leren door samen te reflecteren

De kernwaarden zijn het kompas voor hoe professionals omgaan met volwassenen, kinderen en collega's

3. Waarom zijn toekomsttuinen in Gelderland van belang

In lijn met één van de ambities van de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming willen we komen tot het verbinden van expertise die aanwezig is bij de medewerkers van de veiligheidspartners en Lokale Teams. We zien daar toe de noodzaak, omdat het ons tot nu toe als veiligheidspartners samen met de lokale teams nog niet goed lukt om een helder, logisch en navolgbaar traject aan te bieden, waarin onze cliënten ondersteund

en beschermd zijn. De diensten van onze organisaties zijn losse onderdelen en vormen te vaak voor het gezin geen logisch, samenhangend en overzichtelijk geheel. We zien dat er overlap is in ons werk en tegelijkertijd vallen er gaten.

We willen dat kinderen in veiligheid opgroeien en volwassenen in veiligheid kunnen leven. Ondersteuning en bescherming bieden kan met of zonder maatregel. We zien het als kans om door de gebundelde expertise van de drie veiligheidspartners vroeg in het proces in te zetten, escalaties en verdergaand ingrijpen voorkomen kunnen worden. Dan kan de eigen kracht worden gemobiliseerd, talent aangesproken en perspectief worden geboden.

Na de transitie van 2015 waren Lokale Teams en de veiligheidspartners als organisaties nog vol op zelf in ontwikkeling. We komen nu met elkaar in een fase waarin we de verbinding en samenwerking met elkaar willen verstevigen en elkaars expertise willen benutten om huishoudens, kinderen en gezinnen beter van dienst te zijn. We denken dat het mogelijk moet zijn een beweging te creëren door anders te denken en te kijken naar huishoudens en gezinnen die langdurig worstelen met het bieden van veiligheid voor alle gezinsleden. We willen ook goed onderzoeken hoe aangesloten kan worden bij al bestaande initiatieven.

Van belang in deze ontwikkeling, is een situatie te creëren, waarin medewerkers van de Lokale Teams en Veilig Thuis, de Gecertificeerde Instellingen en de Raad voor de Kinderbescherming intensief kunnen samenwerken en hun kennis, ervaring en vaardigheden kunnen bundelen. Op deze manier kan in zogeheten toekomsttuinen een nieuwe, geïntegreerde, gezinsgerichte aanpak ontwikkeld worden. Daarmee beogen we huidig dubbelwerk, onnodig veel afstemming over wie wat wanneer doet en regelmatige overdrachten van organisatie, naar organisatie te voorkomen. We beogen daarmee goed gezamenlijk te zien wat kinderen, gezinnen en huishoudens nodig hebben om de veiligheid te herstellen en hen waar mogelijk te begeleiden in een vrijwillig kader. We willen doen wat nodig is, open, transparant en navolgbaar voor cliënten en de rest van de keten. We denken dat gezinnen en huishoudens daarbij gebaat zijn.

In de toekomsttuinen wordt een lerende omgeving gecreëerd. Medewerkers van Lokale Teams, Veilig Thuis, Gecertificeerde Instellingen en de Raad voor de Kinderbescherming kunnen door intensief samenwerken hun kennis, ervaring en vaardigheden bundelen. Op deze manier kan een nieuwe geïntegreerde, gezinsgerichte aanpak worden ontwikkeld.

4. Het doel van de Toekomsttuin

Interventies zijn er op gericht op dat ieder kind in veiligheid kan opgroeien, elke volwassene in veiligheid kan leven en zij zich kunnen ontwikkelen. Daarmee streven we voor kinderen en volwassene naar een normaal dagelijks leven in veiligheid. Vanuit dit hoofddoel, zijn onderstaande subdoelen geformuleerd

De gebundelde kennis en kunde op veiligheid voorkomt escalaties en verdergaand ingrijpen

Het vroegtijdig inzetten van gebundelde expertise:

- *Voorkomt escalaties en verdergaand ingrijpen (uithuisplaatsingen, jeugdbeschermingsmaatregelen)*
- *Draagt bij aan (waar mogelijk) het verkorten dan wel afschalen van verdergaand ingrijpen.*

Samen met het gezin wordt integrale ondersteuning op meerdere probleemgebieden gezocht en geboden¹

Gezamenlijk met gezin, hun netwerk en familie wordt in de juiste volgorde integrale ondersteuning geboden.

In de Gelderse toekomsttuinen wordt gewerkt aan en gestuurd op vastgestelde doelen:

1. De gebundelde kennis en kunde op veiligheid voorkomt escalatie en verdergaand ingrijpen.

2. Samen met het gezin wordt integrale ondersteuning op meerdere probleemgebieden gezocht en geboden.

¹De Top 3 methodiek is een redeneer -en beslismodel om transparant met gezinnen/ huishoudens en professionals het gesprek te voeren over onveiligheid in huiselijke kring. Deze methodiek is gebaseerd op "Eerst samenwerken voor veiligheid, dan samenwerken voor risicogestuurde zorg" (Sander van Arum, Linda Vögtlander, Civil Care)

5. Gelderse toekomsttuinen bedienen de brede doelgroep nul tot honderd jaar

Bestuurlijk is door betrokken jeugdhulpregio's en organisaties besloten binnen de Gelderse toekomsttuinen de brede doelgroep van nul tot honderd jaar te willen bedienen. Dat is een mooie stap voorwaarts in het samenbrengen van de expertise in de jeugdbescherming en de aanpak van huiselijk geweld. Daarmee willen zij een gerichtheid in op gezinnen met minderjarige kinderen, maar ook gezinnen met meerderjarige kinderen en huishoudens zonder kinderen waar geweld achter de voordeur plaats vindt (partnergeweld).

Wanneer partners als gevolg van hun eigen problematiek een belasting en risico vormen voor de veiligheid van hun partner. Wanneer opvoeders als gevolg van hun eigen problematiek een belasting en risico vormen voor de ontwikkeling van hun kind, vraagt dit in beide situaties dat we naast hen gaan staan. Zo helpen we partners om de veiligheid in hun relatie te vergroten. Zo helpen we opvoeders om toe te komen aan hun pedagogische taken en hun kinderen veilig te laten opgroeien. Samen met partners en samen met opvoeders zorgen we dat de actuele stress en onveiligheid worden verminderd en gaan we op zoek naar de mogelijke oorzaken hiervan. Alleen door deze aan te pakken, kunnen we blijvende veiligheid voor huishoudens en gezinnen realiseren. Alleen, wat wij vervolgens inzetten om die veiligheid te bereiken, verschuift van hulp aan het kind, naar ook hulp aan opvoeders, het gezin.² Dat kunnen wij nooit alleen. Om risicovolle patronen te doorbreken zijn professionals met diverse expertise nodig die samenwerken met het informele netwerk rond het gezin of huishouden en doen wat nodig is.

We weten dat de aanpak van onveiligheid van kinderen en volwassenen complex is. Vooral wanneer sprake is van meervoudige en complexe problematiek, zoals psychiatrische problemen, verslaving, traumaverwerking, verstandelijke beperking en schulden. We zijn het erover eens dat veiligheid voor kinderen, gezinnen en huishoudens vraagt om een aanpak waarin samenhang en beschikbaarheid van kennis en kunde vanzelf is, aanwezig is. Deze samenhang is ook nodig om genoemde onderliggende problematiek te kunnen herkennen en uiteindelijk de hulpverlening en bescherming aan kind en volwassenen in samenhang effectief te laten zijn.

In de visie "Gelderse kinderen en gezinnen, goed beschermd", is beschreven, dat we een geïntegreerde aanpak op herstel van directe veiligheid en het realiseren van duurzame veiligheid, verder willen ontwikkelen op basis van de visie "Eerst samenwerken voor veiligheid, dan samenwerken voor risico gestuurde zorg"³ Om de brede doelgroep nul tot honderd goed te kunnen bedienen in de Gelderse toekomsttuinen is het wenselijk een nauwere verbinding te hebben met professionals van organisaties die bijzondere expertise kunnen inbrengen en hulp bieden. Denk aan expertise op verslaving, psychiatrie, trauma, hechting en LVB, zowel voor jeugdigen als voor volwassenen. Zij kunnen daarmee een wezenlijke bijdrage leveren aan het voorkomen van het toenemen van problematiek en uiteindelijk herstellen van veiligheid in gezinnen. Dit wordt nader geconcretiseerd in gesprek met de gemeenten en Lokale Teams.

Om de focus op de brede doelgroep 0-100 te richten (kinderen, volwassenen, slachtoffers, plegers, getuigen van huiselijk geweld en kindermishandeling), worden van begin af aan de relevante organisaties bij de verdere verkenning op de toekomsttuinen betrokken. Ook wanneer gefaseerd gestart gaat worden met de brede doelgroep 0-100 jaar.

6. Een gezinsgerichte aanpak van onveiligheid is een "Kwestie van een lange adem"

We hechten waarde aan de uitkomsten van het onderzoek van het Verwey Jonker instituut wat zij in 2020 deden naar geweld in gezinnen "Kwestie van een lange adem" Een eerste conclusie van dit rapport is dat de complexe problematiek van deze gezinnen vraagt om een integraal systemische aanpak waarbij de casusregie

² Als voorbeeld waar gebruik van gemaakt kan worden: project Focus van jeugdbescherming Gelderland,

³ Sander van Arum en Linda Vögtlander, "Eerst samenwerken voor veiligheid, dan samenwerken voor risico gestuurde zorg" – VNG, 2016

is belegd bij één partij. Het werken aan veiligheid is daarmee een gezamenlijke verantwoordelijkheid. In het onderzoek werd gezien dat wanneer professionals van instellingen meldingen doen bij Veilig Thuis, verwacht wordt dat zij die onveiligheid aanpakken. Veel meldingen komen echter via Veilig Thuis weer bij de Lokale Teams terecht. Bij de Lokale Teams werd veel handelingsverlegenheid gezien als het gaat over het werken met gezinnen waar onveiligheid is. Een tweede conclusie is dat zorgvuldige screening van de problematiek nodig is, zodat passende hulp geboden kan worden. Daarbij moet gedacht worden aan trauma-relateerde klachten, alcoholverslaving, psychiatrische problematiek. Er werd te weinig een beroep gedaan op organisaties die kennis hebben op dit terrein en hulp kunnen bieden. Een derde conclusie is dat hulp aan het individuele kind van zeer groot belang is. De impact van het zien en ondergaan van geweld is voor kinderen zeer groot. In de onderzoeksgroep ontving maar de helft van de kinderen hulp, dat lijkt gezien de aard van de problematiek te weinig. Er moet meer gepraat worden met kinderen door professionals. De laatste conclusie is dat de begeleiding van deze gezinnen een lange adem vereist. De problematiek van huiselijke geweld en kindermishandeling is in een behoorlijke groep gezinnen hardnekkig en langdurig. Het risico op langdurige herhaling is groot. Een voorwaarde is dat kinderen, gezinnen en huishoudens na overdracht naar het Lokale Teams, niet uit het zicht verdwijnen. In het onderzoek kreeg 20 % van de gezinnen geen hulp na de melding bij Veilig Thuis, terwijl er sprake was van geweld en problematiek op verschillende leefgebieden.

De uitkomsten en aanbevelingen van het Verweij Jonker rapport “Een kwestie van een lange adem” worden meegenomen bij verdere verkenning op de toekomsttuinen (gezinsprofielen).

7. We leren van de landelijke pilots

Binnen het actieprogramma ‘Zorg voor de Jeugd’ zijn er in de afgelopen twee jaar in zes regio’s pilots gestart. Het doel daarbij is ervaring op te doen met nieuwe manieren van werken in de jeugdbeschermingsketen. Deze pilots zijn gevold door Athena, een onderzoeksinstituut vanuit de VU in Amsterdam. Zij geven aan dat de verschillen tussen de pilots zich onder andere voordoen in de mate van herontwerp van de huidige praktijk. Sommige pilots richten zich op aanpassing van de huidige samenwerking; andere zetten in op herontwerp van de keten. Er zijn verschillen in deelname van organisaties aan de pilots. Sommige pilots zijn van 0-100 en andere alleen gericht op de jeugd. Niet overal maken de Lokale Teams deel uit van de pilot. Ondanks de verschillen wordt als opbrengst van alle pilots gezien dat er meer begrip en betere samenwerking ontstaat tussen de verschillende organisaties. Dit resulteert in verbinding, onderling vertrouwen, gemeenschappelijke taal en werkwijzen. Daarnaast biedt het verbinden van expertise, gecombineerd met één vast jeugdprofessional/ aanspreekpunt dat betrokken blijft bij het gezin, de mogelijkheid om samen passende hulp in te zetten in, om én met het gezin.

In de Food Valley is door de Raad voor de Kinderbescherming, de gemeente Ede, de William Schrikker Stichting, Jeugdbescherming Gelderland en Veilig Thuis Gelderland Midden ervaring opgedaan in de pilot Jeugdlink. Vanuit de ervaringen tot nu toe, geven onderstaande inzichten een zinvolle inkijk.

1. De pilot heeft een lange aanloop gekend, waarbij het van belang is gebleken dat om op alle niveaus dezelfde taal te leren spreken en hetzelfde doel na te streven. Dit kost tijd evenals het integreren van de condities om de teamleden het werk goed uit te kunnen laten voeren.
2. De tijd nemen om kennis te bundelen, geeft meer kans op het vinden van de juiste toon om met het gezin in gesprek te komen en daarmee onder andere tot de inzet van de juiste hulp. Het sneller de juiste hulp inzetten voorkomt verdere escalatie. Door het investeren van elkaar kennen, wordt ook snelheid in dit proces aangebracht.
3. Het besef dat professionals de tijd en een open en-op-reflectie-gerichte-omgeving nodig hebben om continu te kunnen leren en ontwikkelen.

4. De professionals en bestuurders voelen zich individueel verantwoordelijk voor het gezamenlijke resultaat, per casus en voor alle casussen. Niet uitsluitend voor de eigen taak binnen de kaders van de eigen organisatie, maar voor het geheel.
5. De professionals hebben het mandaat om buiten de kaders van hun eigen organisatie te mogen acteren; wanneer het hogere doel, de casus daarom vraagt.
6. De professionals zijn steeds voor elkaar bereikbaar en beschikbaar. Ze zijn nieuwsgierig, ontwikkelingsgericht en onverstoortbaar in hun opdracht om gezamenlijk voor elk gezin opnieuw de best passende manier, route te vinden om veiligheid te herstellen.

Bij de verdere uitwerking worden de conclusies uit het onderzoek van Athena (2020) op basis van de zes jeugdbeschermingspilots plus de uitkomsten van de evaluatie van Jeugdlink (november 2021) betrokken.

8. We werken systeemgericht

Wij weten dat wanneer kinderen thuis in de knel komen, de problemen zich vaak in het gezinssysteem bevinden en niet zozeer bij de kinderen. Ouders ervaren problemen of tekorten bij het kunnen bieden van veiligheid aan kinderen. Structureel gezinssysteemgericht werken wil zeggen dat we niet, zoals voorheen vaker het geval was, de focus op het kind, maar de focus op het hele gezin, met oog voor de onderliggende problemen waar ouders mee kampen en de eigenlijke vraag die zij aan ons stellen.

Systeemgericht werken vraagt dat professional niet alleen werkt met wat er zich voordoet gepresenteerde problematiek, maar juist ook kan werken met wat er tussen de betrokken volwassenen en kinderen speelt en wat de betekenis daarvan is. Systeemgericht werken vraagt ook om organisatie-overstijgend naar het gezinssysteem te kijken. Elk gezin/huishouden is immers anders en vraagt om een eigen aanpak. Wat wil dit specifieke gezin, wat hebben zij nu nodig, wat hebben eerdere hulpverleners al ingezet, hoe was de relatie met deze hulpverleners, wat werkte goed en wat werkte niet. Wat betekent dit voor de start van een gesprek met een nieuwe professional (vanuit de toekomsttuin)

Systeemgericht werken vraagt van ons als bestuurders van organisaties dat we weten dat het doorbreken van soms generatielange patronen van huiselijk geweld, onveiligheid, schulden een lange adem vragen. Professionals met verschillende expertise hebben de ruimte nodig om tot de inzet van passende hulp te komen. Dit gaat vaak niet in één keer goed, daar is geduld voor nodig. Gezinnen mogen ook fouten maken en van hun fouten leren door te reflecteren. Dat verhoudt zich niet goed met het kort cyclische werken en trajecten die gemaximeerd zijn in duur en aantal gesprekken. Dit vraagt een bezinning hierop.

Binnen de toekomsttuinen wordt systeemgericht werken nader verkend. Wat vraagt systeemgericht werken? Hoe ziet systeemgericht werken eruit? Wat gaan gezinnen/ huishoudens daarvan merken? Wat betekent dit voor slachtoffers, plegers en getuigen van huiselijk geweld en kindermishandeling?

9. Lokale Teams in de toekomsttuinen

Dit document is tot stand gekomen op basis van gesprekken met directeuren en van de genoemde organisaties. We realiseren ons goed dat we daarmee het gesprek nog niet gevoerd hebben met de Lokale Teams en gemeenten. Wij zien het als winst dat we elkaar als directeuren beter hebben leren kennen en beter weten waar onze ambities, zorgen liggen.

Wat ons betreft is een conditie voor succes de betrokkenheid van Lokale Teams en de gemeenten in de rol van initiatiefnemer voor de verder ontwikkeling van de toekomsttuinen. Wij willen het gesprek voeren met gemeenten over de basis kwaliteitsvoorwaarden voor Lokale Teams. Wat is minimaal aan kennis en

vaardigheden nodig in Lokale Teams om te werken met huishoudens en gezinnen waar veiligheid een opdracht is (Kwaliteitskader Werken aan veiligheid voor Lokale Teams⁴)

In gezamenlijkheid tussen veiligheidspartners en gemeenten wordt vastgesteld op basis van welke uitgangspunten en voorwaarden bepaald wordt, in welke gemeente(n) de toekomsttuin gerealiseerd kan worden (samenhang opbrengsten Versterken Lokale Teams).

10. De vorm en inrichting van de toekomsttuinen zijn niet bepaald

In het traject met de veiligheidspartners is vooral het Wat bepaald. Het Hoe en daarmee de vorm en de inrichting van de toekomsttuinen zijn niet bepaald. Dat volgt in de nadere verkenning en voorbereidingsfase in de jeugdhulp- dan wel veiligheidsregio. We vinden wel dat in elke toekomsttuin (minimaal) medewerkers van de Gecertificeerde Instelling (en), Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en de Lokale Teams deelnemen, om succesvol te kunnen zijn. We vinden ook van belang dat we met de toekomsttuin de keten verkorten en het dus geen extra schakel in de keten wordt.

Doordat deze medewerkers hun kennis en inzichten vanaf het allereerste moment bundelen, kiezen ze zorgvuldig hoe en van waaruit contact met het gezin het beste vorm kan krijgen. Ze ontwikkelen vanuit de gezamenlijkheid het samenwerken.

De toekomsttuin verkort de jeugdbeschermingsketen. Jeugdhulpregio's bepalen met de veiligheidspartners en lokale teams op basis van de notitie Koers en condities de vorm en de inrichting van de toekomsttuinen.

11. Ervaringsdeskundigen worden ingezet als klankbord

Het is in het traject tot nu toe nog niet gelukt om ervaringsdeskundigen te betrekken. Dat is wel van belang en daarom moeten ervaringsdeskundigen, cliënten expliciet een plek geven in het vervolgtraject. Gedacht kan worden aan Zorgbelang -Augeo-Moviera-Team Ed- WMO raden vanuit de gemeenten.

De jeugdhulpregio's betrekken in het vervolgtraject ervaringsdeskundigen als klankbord bij verdere voorbereiding en inrichting van de toekomsttuin.

12. Het toekomstscenario Kind en gezinsbescherming...Stap voor stap

Eind maart is het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming aangeboden aan de Tweede Kamer. Bij het aantreden van een nieuw kabinet wordt een besluit genomen over de voorgestelde richting en fasering. Dan wordt ook voorbereidend werk verricht om te komen tot ontwikkelhubs. Dit zal gelijk oplopen met de gesprekken tussen veiligheidspartners en de verschillende jeugdhulpregio's en betreffende Lokale Team(s) over de inrichting en start van de toekomsttuinen in Gelderland. Vanuit het landelijk programma zullen in een aantal gemeenten ontwikkelhubs worden gefinancierd.

We willen vooral starten met het oefenen in de toekomsttuinen met een nog te ontwikkelen geïntegreerde gezinsgerichte aanpak. We willen klein beginnen. Medewerkers van Lokale Team, GI, VT en RvdK gaan daar intensief dagelijks samenwerken. Het is belangrijk dat kennis, ervaring en vaardigheden worden gebundeld en

⁴ De recente uitkomsten van de Quick Scans Versterken Lokale Teams in het kader van het landelijke actieprogramma Geweld Hoort Nergens Thuis geven in verschillende regio's (ook in Gelderland) een heel verschillend beeld in opdracht aan Lokale Teams, maar ook in verschil in vaardigheid en als het gaat om het signaleren en bespreekbaar maken van huiselijk geweld en kindermishandeling

geoefend wordt met deze geïntegreerde manier van werken. In de visie en opdracht van de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming zien we veel ambitie om gezamenlijk aan het werk te gaan. Een jaar lang verbonden zijn aan deze verbeteragenda heeft ons als organisaties wat dichterbij elkaar gebracht en hebben daardoor het gezamenlijke vertrouwen dat we vanuit die visie en kernwaarden een goede basis hebben om met de toekomsttuinen te starten.

We zijn geïnspireerd door het Toekomstscenario kind-en gezinsbescherming. We onderschrijven de brede doelgroep benadering en de geïntegreerde gezinsgerichte aanpak. Voor de gecertificeerde instellingen en de Veilig Thuis organisaties zou onder een aantal voorwaarden het Toekomstscenario Kind en gezinsbescherming kunnen dienen als inhoudelijk kader voor de toekomsttuinen. Voor de Raad voor de Kinderbescherming ligt dat anders. Zij hebben ook landelijk aangegeven grote zorgen te hebben, onder andere als het gaat over de rechtsbescherming van kinderen.

Bij de verdere voorbereiding en inrichting van de toekomsttuin volgen we de ontwikkelingen van het Toekomstscenario nauwgezet en zullen hier waar nodig op anticiperen.

13. De toekomsttuin is een netwerksamenwerking

Medewerkers gaan vanuit de organisatie waar zij een dienstverband hebben aan het werk in de toekomsttuin. Om de kansen van de netwerksamenwerking te vergroten is het belangrijk om in het vervolgtraject expertise te betrekken voor de ondersteuning van het proces om te komen tot netwerksamenwerking op strategisch, tactisch en operationeel niveau.

We zijn trots op onze medewerkers, wanneer zij in staat zijn in een toekomsttuin een nieuwe manier van kijken, denken en werken op te bouwen. Wij willen hen daarbij het vertrouwen geven om de professionele ontwikkelruimte volledig te benutten. Tegelijkertijd hechten we ook aan de verbinding tussen de toekomsttuinen en de eigen organisaties. Dat wil zeggen dat de medewerkers die werken in de toekomsttuinen, verbinding blijven houden met de eigen organisatie. Zij kunnen hun collega's die niet in de toekomsttuinen werken, vertellen over hun ervaringen en hen inspireren. Tegelijkertijd is het van belang dat (zeker in de eerste fase van de toekomsttuin) de expertise van de medewerkers in de toekomsttuin gevoed wordt door de eigen organisatie. Dit vereist lenigheid van de medewerker en vooral organisatorische wendbaarheid.

Om de kansen op succesvolle netwerksamenwerking te vergroten is het belangrijk om in het vervolgtraject expertise te betrekken voor de ondersteuning van dit gezamenlijke leerproces.

14. Tijdelijke extra financiering om uiteindelijk financieel voordeel te creëren.

We vragen de gemeenten om de opstart van de toekomsttuinen te financieren. Het leren kennen van elkaars werkwijzen, het pionieren en het ontwikkelen van een gezamenlijke geïntegreerde gezinsgerichte aanpak, kost nu eenmaal tijd. Daarmee kunnen professionals geen volle caseloads draaien. Daar is extra financiering voor nodig. Daarnaast brengen de dagelijkse aansturing en inhoudelijke ondersteuning ook extra kosten met zich mee. Wij zijn ons zeer bewust van de schaarse middelen. Vanuit de ervaring met de pilot in de Food Valley wordt door de Gecertificeerde Instellingen de inschatting gemaakt dat na verloop van tijd in de Gelderse toekomsttuinen, gezinnen beter en vaker in een vrijwillig kader geholpen kunnen worden. Dat zal in uiteindelijk een afname van het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen en daarmee een krimp van de Gecertificeerde Instellingen gaan betekenen. Dat levert inhoudelijk voordeel op voor kinderen en gezinnen en uiteindelijk ook financieel voordeel voor gemeenten. De investering in de toekomsttuinen zal zich daarmee terugverdienen.

Bij de financiële afspraken wordt de verwachting meegenomen dat met de tijdelijke financiering uiteindelijk financieel voordeel gecreëerd wordt. Adequate financiering van personele inzet wordt geborgd.

15. De projectstructuur en de dagelijkse aansturing van de toekomsttuinen

De toekomsttuin kent een lokale inbedding en inrichting. We willen echter dat breder van de toekomsttuin geleerd wordt, ook op inhoudelijk niveau (methodisch, werkwijzen) Daarom is uitwisseling op jeugdhulp-regionaal en Gelders niveau van belang. Jeugdhulpregio's zijn straks in de positie om samen met de lokale teams, de Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis en de Gecertificeerde Instelling nader richting te geven aan de toekomsttuinen. Voor de projectstructuur en aansturing vinden wij volgende zaken van belang:

Veiligheidsregionale stuurgroep

Het heeft de voorkeur dat de bestuurlijke aansturing (stuurgroep) van de toekomsttuinen in Gelderland plaats vindt bij op de schaal van de veiligheidsregio. Deze schaal geeft de meeste kans om opgedane ervaringen, inzichten en knelpunten in de toekomsttuinen bestuurlijk te agenderen. Denk ook aan de benodigde verbindingen met politie, Openbaar Ministerie, ZSM, Reclassering, (O)GGZ, MDA ++, Zorg en Veiligheidshuizen, burgemeesters etc., welke georganiseerd zijn op het niveau van de veiligheidsregio, dan wel groter. Dit geldt ook voor de aanbieders van jeugdhulp, aanpak huiselijk geweld, vrouwenopvang, verslavingszorg die hun organisatie veelal op het niveau van de veiligheidsregio hebben ingericht. Dit maakt aansluiting van de toekomsttuin op belangrijke partners kansrijker.

Jeugdhulpregionale projectgroep

De tactische aansturing vindt plaats op de schaal jeugdhulpregio plaats. Hierin kunnen zaken die gesignaleerd worden in de toekomsttuin geverifieerd worden binnen de jeugdhulpregio (herkennen we dit knelpunt in de jeugdhulpregio, kunnen we van deze ervaring al breder binnen de jeugdhulpregio profiteren?)

Lokale kerngroep

De operationele aansturing vindt op lokaal niveau plaats met vertegenwoordigers van de veiligheidspartners en het Lokale Team op het niveau van de operationele aansturing.

Dagelijkse aansturing en begeleiding

Wat nodig is voor de dagelijkse aansturing en begeleiding van de medewerkers in de toekomsttuinen wordt in het vervolgtraject gezamenlijk bepaald.

Bij de inrichting van de projectstructuur wordt rekening gehouden met de lokale inbedding van de toekomsttuin en de dagelijkse aansturing en begeleiding die daarbij nodig is. Tevens wordt rekening gehouden met de noodzaak om op jeugdhulpregionaal, veiligheidsregionaal en Gelders niveau de verschillende niveaus te verbinden, uit te wisselen en aan te sturen.

16. Vanuit de Raad voor de Kinderbescherming

De Raad voor de Kinderbescherming ziet meerwaarde van de toekomsttuinen in het jeugdbeschermingsdomein. Zoals uit de reactie van de Raad voor de Kinderbescherming op de consultatie op het toekomstscenario is te lezen "zorg voor de inrichting van een sterke netwerksamenwerking, waarbij betrokken organisaties, ieder vanuit de eigen taken en bevoegdheden in een vroeg stadium nauw samenwerken rond de veiligheid in gezinnen" Deelname van de Raad voor de Kinderbescherming in de toekomsttuinen staat daarmee niet principiële ter discussie. Wel is deelname afhankelijk van de concrete invulling. Aangezien de Raad voor de Kinderbescherming een landelijk werkende organisatie, zullen vanuit de landelijke directie kaders worden gesteld voor deelname aan de toekomsttuinen in de verschillende regio's.

17. Samenvatting Koers en condities voor toekomsttuinen in Gelderland

1. De visie Gelderse kinderen en gezinnen, goed beschermd is richtinggevend voor de toekomsttuinen.
2. De kernwaarden zijn het kompas voor hoe professionals omgaan met volwassenen, kinderen en collega's.
3. In de toekomsttuinen wordt een lerende omgeving gecreëerd. Medewerkers van Lokale Teams, Veilig Thuis, Gecertificeerde Instellingen en de Raad voor de Kinderbescherming gaan door intensief samenwerken hun kennis, ervaring en vaardigheden bundelen. Op deze manier kan een nieuwe geïntegreerde, gezinsgerichte aanpak worden ontwikkeld.
4. In de Gelderse toekomsttuinen wordt gewerkt aan en gestuurd op vastgestelde doelen:
 - De gebundelde kennis en kunde op veiligheid voorkomt escalaties en verdergaand ingrijpen.
 - Samen met het gezin wordt integrale ondersteuning op meerdere probleemgebieden gezocht en geboden.
5. Om de focus van begin af aan op de brede doelgroep 0-100 te richten (kinderen, volwassenen, slachtoffers, plegers en getuigen van huiselijk geweld en kindermishandeling) worden van begin af aan de relevante organisaties bij de verdere verkenning op de toekomsttuinen betrokken. Ook wanneer gefaseerd gestart gaat worden met de brede doelgroep 0-100 jaar.
6. De uitkomsten en aanbevelingen van het Verweij Jonker rapport "Een kwestie van een lange adem" worden meegenomen bij verdere verkenning en voorbereiding op de toekomsttuinen (gezinsprofielen).
7. Bij de verdere uitwerking worden de conclusies uit het onderzoek van Athena (2020) op basis van de zes jeugdbeschermingspilots plus de uitkomsten van de evaluatie (november 2021) van Jeugdlink meegenomen.
8. Binnen de toekomsttuinen wordt systeemgericht werken nader verkend. Wat vraagt systeemgericht werken? Hoe ziet systeemgericht werken eruit? Wat gaan gezinnen en huishoudens, slachtoffers, plegers en getuigen van huiselijk geweld en kindermishandeling daarvan merken?
9. In gezamenlijk tussen veiligheidspartners en gemeenten wordt vastgesteld op basis van welke uitgangspunten en voorwaarden bepaald wordt, in welke gemeente(n) de toekomsttuin gerealiseerd kan worden (samenhang opbrengsten Versterken Lokale Teams).
10. De toekomsttuin verkort de jeugdbeschermingsketen. Jeugdhulpregio's bepalen met de veiligheidspartners en lokale teams op basis van de Koers en condities de vorm en de inrichting van de toekomsttuinen.
11. De jeugdhulpregio's betrekken in het vervolgtraject ervaringsdeskundigen als klankbord bij verdere voorbereiding en inrichting van de toekomsttuin.
12. Bij de verdere voorbereiding en inrichting van de toekomsttuin volgen we de ontwikkelingen van het Toekomstscenario kind -en gezinsbescherming nauwgezet en zullen waar nodig hierop anticiperen.
13. Om de kansen van de netwerksamenwerking te vergroten is het belangrijk om in het vervolgtraject expertise op dit onderwerp te betrekken om te komen tot een succesvol gezamenlijk leerproces in deze.
14. Bij de financiële afspraken wordt de verwachting meegenomen dat met de tijdelijke financiering uiteindelijk financieel voordeel gecreëerd wordt. Adequate financiering van personele inzet wordt geborgd.
15. Bij de inrichting van de projectstructuur wordt rekening gehouden met de lokale inbedding van de toekomsttuin en de dagelijkse aansturing en begeleiding die daarbij nodig is. Tevens wordt rekening gehouden met de noodzaak om op jeugdhulpregionaal, veiligheidsregionaal en Gelders niveau de verschillende niveaus te verbinden, uit te wisselen en aan te sturen.
16. Gezamenlijk moet vastgesteld moet gaan worden wat de looptijd is van de toekomsttuin. Daarnaast ook welke vragen bij de tussentijdse evaluaties en bij beëindiging van de toekomsttuin beantwoord moeten worden en op welke wijze gemonitord wordt.
17. Bouw in de toekomsttuin verder op bestaande succesvolle lokale of regionale initiatieven tot intensiever samenwerken.
18. In kaart wordt gebracht met welke risico's tijdens de toekomsttuin rekening gehouden moet worden.
19. Stel in gezamenlijkheid vast welke zaken op het gebied van bedrijfsvoering gefaciliteerd moeten worden.